

Ийэ күнүгэр аналлаах 2 кыра бөлөххө аралдьыйыы сценарийа

«ЧЭЭН СИБЭККИ»

Е.П. Чехордуна-Кэчиимэ «Чээн сибэки», олохтоох автордар Зинаида Васильева – Сыралы «Бэлэх», Розалия Семеновна Николаева кинигэлэригэр олобуран 2 кыра бөлөх оҕолоругар аралдьыйыы торума.

Проект автора Пахомова В.Д

Кутана, 2019 с.

Сыала: Кэрэ эйгэттэн дуоһуйууну ылыы, ийэлэргэ махталы, тапталы чинэтин, саха тылын айар дьоһурдаах далбар хотуттар айар үлэлэрин пропагандалааһын.

Сандал саастыын арыаллаһан,

Сиккиэр тыаллыын сипсирһэн,

Үрүң тулук көлөлөнөн

Тийэн кэллэ кэрэ күн.

Ийэ, эбээ, эдьий күнэ-

Кыргыттарбыт күннэрэ.

1. Ведущай: *Кулун тутар 8 күнүнэн - Аан дойду кэрэ аңардарын күнүнэн! Күн - күбэй ийэлэрбит, эбэлэрбит, кэлэр кэскили түстүүр кыргыттарбыт...Бу күн ураты иэйи, истин сыһан, таптал, махтал уонна билини күнэ буолар.Эһиэхэ чэгиэн доруобуйаны,үөрүүнү - көтүүнү, сырдык санааны, дьолу - соргуну баҕарабыт! Эһиги аттыгытыгар мэлдьи кыһамньылаах күүстээх аңардаргыт, эрэллээх эр хоһууннаргыт баар буоллуннар! Чугас дьонгутунуун өйдөһүүнү - өйөһүүнү, или - эйэни баҕарабыт диэн туран бүгүнгү бырааһынньыкпытын саҕалыырбытын көнүллээн!*

Аар айылҕа бэлэбэ

Сибэккилэр- чээчиктэр

Сибэккилэр – оһуордар

Сиздэрэйкээн симэхтэр

*Толооннорго сибэккилэр
Оһуор анһан үүммүттэр
Сырдык ыраас таммаҕынан
Кылбаарыччы сууммуттар.*

- музыка тыаһыыр Ый кыһа «Сибэккилэр мин тэлгэһэбэр» - кыргыттар киирэллэр (хоровод үнкүү ырыаннан).

Сиздэрэйдик симэнэн

Дьоро күнгэ кизэргэнэн

Оргууй уста хаамсаннар

Сибэкки кэрэ кыргыттар

Хоһооннорун этиэхтэрэ.

1. Аурелия Тимофеева

Тэлгэһэбэр араас да

Сибэккилэр үүммүттэр

Онтон биирэ мин таптыыр

Арамааскам барахсан

Сэрэнэммин оргууйдук

Сэмээр сыллаан ылабын

Сибэккиилээх хонуубар

Сүүрэкэлээн үөрэбин.

2. Самаана Иванова

Арабастай төбөлөөх

Үчүгэй сибэккиичээн

Дыргыйбыт сыттаах

Кэрэ да сибэккиичээн

Току-току ньээм-ньээм

Току-току чээкээн

Күн курдук сибэккиичээн.

3. Дайаана Егорова

Саас харалдыкка

Ньургуйун быкпыт

Саас кэлэн иһэрин

Оҕолорго кэпсээбит

Күөх чээл ойуурга

Көрүлүүр чыычаахпыт

Чыып-чаап ырыалаах

Ыллаан дырылытар.

4. Сайаара Савинова

Хойуу оттоох чаранна

Манган көбүөр сибэкки

Дэлэгэйдик анныбыт

Дьэдьэн быйыл үүнүүһү.

5. Ньургуйаана Саввина

Ньяассын от киэргэлэ-

Чуораанчык сибэкки

Айыына кыысчааны мичээрдии көрсүбүт.

6. Каталина Иванова

Хоп-хойуу сүөгэйи лөглөччү
Оргуудук уурталаан кээспиттии
Көрүүй, бу барахсан үүммүтүн
Кырдалга дьизэрэнкэй тэшитиэн.

7. Санита Мартынова

Дөлүһүн сибэккитэ тыллыбыт
Ыраахтан тэтэрэ ынырбыт
Хамсаабат уу ньуурун долгупшут
үтүөкэн дьүһүнүн көрүммүт.

8. Эрика Федорова

Былыта суох ыраас
Халлааны саната
Таңара кийиитэ
Үүммүтэ сандаара.

9. Анастасия Попова

Күөл тула сизеттиһэн
Арабас сибэкки сырсыт
Саһархай былаатын таарыйан
Мэник тыалчаан оонньоопт,
Тэбэнэттээх харабынан
Үрүн күнгэ имнэммит
Чэпчэкистик дугунан
Көтө-даһа оонньообут.

10. Наина Петрова “Сардаана”

Кып-кыһыл сардаана
Кэрэчээн сибэкки,
Сардаанчык кыысчаанныын

Дүөрэлии эбиттэр.

Вед:

Сахам кыыһа барахсан (Хоһоон)

Үөрэн-көтөн мичилийэн,
Үктээн, ойон үнкүүлээннин,
Киирэн кэллиг сэгэттэйим,
Көрөн-истэн сыдыаайаннын.

Суһуохтарын субуруйан,
Сибэккилии симэнэннин,
Салгын тыалга тэлээрийэн,
Сандал сааһы санатаннын,
Ситэн-тупсан киэргэнэннин,
**Сахам кыыһа барахсан,
Сахам кыыһа барахсан!**

- Иннэ диэн туран бырааһынныкпыт салҕанар. (Дьүүлүүр сүбэ үлэтин салгыыр)
Билигин биһиги группабыт күүстээх анаардарын эбэрдэ хоһооннорун истэргитигэр
ынырабыт.

Уолаттар:

Никандр

Ийэм минньигэс астаах
Ийэм эйэбэс майгылаах
Ийэбин олус таптыбын.

Вася

Ийэбэ мичээрдиэххэ
Ырыаны ыллыахха
Хоһоону ааһыахха

Ян

Ийэбин олус таптыбын.
Кини тылын истэбин

Жора

Мин эбээм минньигэс
Бирэски буһарар
Мин эбээм миигин олуһун таптыыр

Дьулусхан

Ийэбэр сибэкки бэлэхтиэм
Мин күндү бэлэхпин
Сүрэбэр тутуо

Дамир

Эбээм кэлиэн иннинэ
Оонһуурдарбын хомуйуом
Эбээм көрөн үөрүөбэ.

- Оҕолорбут барахсаттар номнуо улаатан, ийэ аҕа, эбээ эһээ көмөлөһөөччүлэрэ
буоллулар....

Оонһуу.

Билигин биһиги уолаттарбыт маамаларыгар хайдах көмөлөһөллөрүн оонһоон
көрдөрүөхтэрэ. (Музыка тыаһыыр. Тазик, таҥас бэлэмниибит)

Ыраас буолар үчүгэй

Чэнчис буолар үчүгэй.

Улаатаммын бу манньык

**Танстарбын сууйабын
Онтон күүскэ ыгабын
Сахсыйабын сэрэнэммин
Атабым төбөтүгэр дугунан
Танаспын быаҕа ыйыыбын.**

Ведущая 1: Күн сириҥ үрдүгэр

Күн курдук саныырбыт,

Күндүттэн күндүбүт

Күн күбэй ийэбит.

Аны билигин кыргыттарбыт хайдах көмө киһитэ буолбуттарыҥ оонньоон көрдөрүөхтэрэ

2 оонньоу: Кыргызтар (игра - Ас астыыллар)

Я пеку, пеку, пеку
Деткам всем по пирожку
А для милой мамочки
испеку два пряника

кушай кушай мамочка
вкусные два пряничка
мамочка любимая
самая красивая.

Ийэлэргэ оонньоу:

- Оболор маамаларбыт, эбээлэрбит көрүүххүтүн бабарабыт дуо?
сэттэ ийэ манна тахсар, олоппоско олороллор, сибэккиилээх үнкүү. (Музыка Кыракый кыысчааным, Валентин Макаров)

Кыргыттар эбэрдэлэрэ Вышла курочка гулять – ырыа.

Ведущие:

Оҕо күлэр буоллабына

Ийэ хараҕа сырдыыр

Оҕо үөрэр буоллабына

Ийэ ордук дьоллонор.

Ийэбит тэнэ оннооҕор

Өссө биир күндү киһибит

Эбээ курдук сайаҕас,

Ким да баарын билбэппин

Туохтан да күндү дьоммутун

Туохха да тэнниэхпитин билбэппин

Күн күбэй ийэлэрбитин

Көмүскэ, алмааска биэрбэппит.

Финальная песня: Хор, подароктарын туттарыы

Конкурс түмүктэрин таһаарыы

1 приз,

Автордар приызтара***

Кыргызттары эбэрдэлээһин.

Вед.Күндү кэрэ кыра куоларбыт конкурспут кыттааччылара уонна төрөшпүттэр бу дьоро киһэбитин киэргэтэн ,өйөөн кыттыыны ылбыккытыгар эһиэхэ улахан махтал тылларын этэн тураммыт бары учугэйи, дьоллоох оҕо сааһы ,үөрүүнү-көтүүнү, ,чэгиэн доруобуйаны,дьонно-сэргэбэ үтүө сыһыаны,бары эйэлээх уонна үтүө санаалах буолуобун,барыгытын өссө биирдэ кэрэ ангардар бырааһынньыктарынан эбэрдэлиирбитин көнүллээн! Үтүө сынныалангы барыгытыгар бабарабыт.Аныгыс көрсөүххэ дылы!!!

Таабырыннар ийэлэргэ:

1. Муос иһигэр үрүн көмүс, үрүн көмүс иһигэр кыһыл көмүс баар үһү.

(сымыыт)

2. Кыһын сүүрэр, сайын утуйар баар үһү. (салааска)

3. Кыната да суох көтөр, уоһа суох үрэр, көстүбэт да күүстээх баар үһү. (тыял)

4. Миигин ангардастыы сиэбэтэллэр да, миигинэ суох аһаабаттар диир баар үһү. (туус)

5. Күүтэллэр-күүтэллэр да, кэллэхпинэ саһан хаалаллар.

(ардах)

6. Үрүн сибэккиилэр түүнүн үүнэллэр, сарсыарда сүтэн хаалаллар. (сулустар)

7. Кыһыл кыыс харанаба озорор үһү, баттаба арбаллан мэлдьи таһырдыа үһү. (морковь)

Оонньуу викторина «Остуоруйаны таай»

1. Быыкаа да буоллар күүстээх, Эриэппэ тойоно. (кутуйах)
2. Үүттээх ийэлэрин кэтэһэн, бөрөнү киллэрбит кимнээхтэрий ол? (коза оҕолоро)
3. Халаачык сии сии ким оһоһунан айанныырый? Дэриэбинэ устун айаннаан сарыабынаны ойох ылбытай? (Емеля)
4. Дьээгэ Баабаҕа бэртээхэй транспор тугуй? (ступа)
5. Киниттэн бары куопшуттар, чааскыта, ложката, миискэлэрэ. Кинилэри көрдөөн хараҕын уута тохтор. (Федора)
6. Куобахчааннар, бөрөлөр бары киниэхэ эмтэнэллэр (Айболит)
7. Эбээтигэр баран иһэн сиэрэй түөкүһү албыннаппыт (кыбыл бэргэбэчээн)
8. Минньигэс дьаабылыка сыта садка кинини угуйбута, туутэ уотунан тыгар кунус курдук сырдатар. (жар птица)
9. Бу устуукка биллиилээх, барыларын тото аһатар, араас аһа элбэһин. (скатерть самобранка)
10. Миинин барытын иһэн кэбистэ уонна олох – маска биэтэнни олорто, олох маһа алдынан хаалла, кыыс муостаҕа дэлби тустэ. (3 эбэ)

Кадры из проведенного сценария праздника «Чээн сибэски»

